

TURINYS

Pratarmė	6

1 skyrius. BENDRIEJI ISTORIJOS ŠALTINIŲ NAUDOJIMO KLAUSIMAI

1.1. Šaltinių naudojimas istorijos vadovėliuose	10
1.2. Darbas su istorijos šaltiniais	16
1.3. Šaltinių naudojimas yra aktyvaus mokymosi metodų pagrindas	19
1.4. Klausimų pateikimas	22
1.5. Kaip analizuoti pirminį šaltinį	24
1.6. Klausimai apie šaltinio patikimumą	27
1.7. Klausimai apie šaltinio naudingumą	28
1.8. Kaip mokyti(s) atsakyti į klausimus apie šaltinio tikslą	31
1.9. Atsakymai į hipotetinio tipo klausimus remiantis šaltiniais	32

2 skyrius. RAŠYTINIAI ISTORIJOS ŠALTINIAI

2.1. Darbas su rašytiniais šaltiniais	36
2.2. Pirminio šaltinio analizė: užduoties lapas	40
2.3. Gairės istorinei grožinei literatūrai nagrinėti	44
2.4. Gairės istorinei beletristikai nagrinėti	47
2.5. Laikraščio analizavimas	50
2.6. Gyventojų surašymo duomenys	53

3 skyrius. VIZUALINIAI ŠALTINIAI

3.1. Darbas su vizualiniais šaltiniais	58
3.2. Istorijos žemėlapių nagrinėjimo atmintinė	62
3.3. Kaip nagrinėti istorijos žemėlapius	63
3.4. Istorijos žemėlapių nagrinėjimas	64
3.5. Diagramų, grafikų nagrinėjimo seka	66
3.6. Karikatūros nagrinėjimo užduotis	67
3.7. Politinės karikatūros nagrinėjimas: užduoties lapas ir vertinimo instrukcija	68
3.8. Politinės karikatūros analizės klausimynas	70
3.9. Plakato nagrinėjimo klausimynas	71
3.10. Nuotraukos nagrinėjimo užduotis	72
3.11. Nuotraukos nagrinėjimas: užduoties lapas	75
3.12. Nuotraukos analizė: užduoties lapas	76

4 skyrius. AUDIOVIZUALINIAI ŠALTINIAI IR KŪRINIAI

4.1. Istorinis vaidybinis filmas: užduoties lapas	80
4.2. Istorinio filmo analizė: užduoties lapas	84
4.3. Garso įrašo analizė: užduoties lapas	87
4.4. Istorinė daina: užduoties lapas.....	88
4.5. Daina kaip istorijos šaltinis: užduoties lapas	90

5 skyrius. ARTEFAKTAI IR OBJEKTAI

5.1. Artefakto nagrinėjimas: užduoties lapas.....	96
5.2. Artefakto tyrinėjimas: užduoties lapas	98
5.3. Materialinės kultūros daiktų analizė	100
5.4. Istorijos objektų aptarimas su žemesniųjų klasių mokiniais: užduoties lapas	101
5.5. Istorinės vietovės aptarimas	102
5.6. Pastatų ir miestų tyrinėjimas	103
5.7. Seniausi gyvenamosios vietovės pastatai: užduoties lapas	104
5.8. Gyvenamosios vietovės kapinės: užduoties lapas.....	105
5.9. Gyvenamosios vietovės gatvių pavadinimai: užduoties lapas	108
5.10. Memorialiniai paminklai: užduoties lapas	110

2.5. Laikraščio analizavimas

Apžiūrėjimas: klausimų padedami mokiniai turi atkreipti dėmesį į detales.

Klausimų pavyzdžiai:

- Apibūdinkite, kokį leidinį matote.
- Ką jūs pastebėjote pirmiausia?
- Į kokį tekstą atkreipėte dėmesį pirmiausia?
- Ką jūs dar matote greta naujienų straipsnių?
- Kaip tekstas ir kita informacija yra išdėstyta puslapyje?
- Kurios detalės leidžia suprasti, kada jis buvo publikuotas?
- Kurios detalės leidžia suprasti, kur jis buvo publikuotas?

Apmąstymas: paraginkite mokinius kelti hipotezes apie šaltinį ir jas patikrinti.

- Kaip manote, kokiai visuomenės grupei (grupėms) buvo skirtas šis leidinys?
- Ką jūs galite pasakyti apie tai, kas buvo svarbu tuo metu ir toje vietoje, kur buvo leidžiamas šis leidinys?
- Ką galite pasakyti apie leidėjų pažiūras?
- Kiek jų pažiūros skirtųsi, jeigu leidinį leistų šiandien?
- Kiek jų pažiūros išliktų panašios?

Klausimai: pasiūlykite mokiniams patiems sugalvoti klausimų, kurie skatintų gilesnę nagrinėjimą ir mąstymą.

- Ką jūs norėtumėte sužinoti apie....
- Kas?
- Ką?
- Kada?
- Kur?
- Kodėl?
- Kaip?

Siūloma gilesnė laikraščio analizė: padėkite mokiniams parinkti klausimus, skatinančius išsamesnę tyrimą, ir padėkite numatyti, kaip rasti atsakymus į tuos klausimus.

> 7 šaltinis. „Sąjūdžio žinios“

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Vilniaus Tarybos leidinys

LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDŽIO SEIMO TARYBOS PAREIŠKIMAS

Šiomis dienomis sąjunginėje ir respublikinėje spaudoje pasirodo straipsnių, kurių tikslas - suskaldyti Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdį. Seimo Tarybos nariai skirstomi į dvi grupes, vienus pagiriant kaip Sąjūdžio kūrėjus - "šviesius protus", o kitiems klįjaujant išeidžiamas etiketas. Be to, jau nurodytas asmuo, vienintelis iš Sąjūdžio vadovybės, į kurį dabar gali būti nukreipti bet kurie

puolamieji veiksmai.

Mes, Sąjūdžio Seimo Tarybos nariai, protestuojame prieš tokius politinės kovos metodus ir reiškiamo pasitikėjimą Vytautu Landsbergiu. Seimo Tarybos posėdyje jis vienbalsiai išrinktas Seimo Tarybos pirmininku.

Passirašo

20 seimo Tarybos narių

Vilnius. 1988.11.25

SVEIKINAME VYTAUTĄ LANDSBERGĮ
PIRMAJĄ SEIMO TARYBOS PIRMININKĄ.

LIETUVOS PERSITVARKYMO SAJŪDŽIO SEIMO TARYBOS
MORALINĖS VIENYBĖS

deklaracija

Suprasdama vienybės svarbą tautos gyvenime, ypač svarbiose istorinėse situacijose, kokių dabar kupinas atgimimo metas Lietuvoje,

atsižvelgdama į tai, kad visi sprendimai, kurie turi privalomą galią visiems Tarybos nariams, turi būti daromi demokratiškai - t.y. balsų dauguma,

laikydama tai vieninteliu demokratinio gyvenimo siekiančios visuomenės savivaldos būdu,

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimo Taryba pareiškia:

- I. kiekvienas jos narys yra visiškai laisvas kaip privatus asmuo;
- II. kiekvienas Tarybos nutarimas kiekvienam jos nariui privalomas be išlygų;
- III. Taryba dirba, griežtai laikydama savo posėdžių reglamento ir LPS įstatų. Visi nutarimai priimami tik šių įstatų pagrindu ir Programos ribose;
- IV. Tarybos veiklos tikslas - Lietuvos suverenumas, kurio vardan turi būti įveiktos visos tarpusavio prieštaros.

Passirašo

28 Seimo Tarybos nariai

Vilnius. 1988.11.25

VIENYBĖ IŠREIKŠTA 1.800.000 PARASŲ PRIEŠ
TSRS KONSTITUCIJOS PATAISAS,

VIENYBĖ LPS SEIMO TARYBOS SPRENDIME,
TELYDI Į

VIENYBĖ PAGRINDINIŲ- RESPUBLIKOS

SUVERENITETO KLAUSIMU

VIENYBĖ SAJŪDYJE-

VIENINTELIS ŠANSAS MUMS IŠLIKTI REALIA POLITINE

JĖGA

SUKASI MELO SMAGRAČIAI

Istorijos falsifikavimas - mėgiamas totalitaristinio valdymo principas. Tautos praetis - kaip šaknys, kurias pakirtus, miršta visas medis. Tautai, praradusiai praetį, dabartis atrodo beprasme, o ateitis - beviltiška. Žmonės, nematantys prasmės ir praradę viltį, tampa vergais, o vergus taip lengva valdyti. Tobulsi sureguliuotas netiesos sakymo mechanizmas darė, daro ir darys viską, falsifikuodamas okupuotos tautos praetį. Net jei toji praetis - tik vakar diena arba įvykiai, rutuliojėsi prieš liudininkų akis vos prieš kelias valandas. Tuo galėjome įsitikinti, liete užlieti "informacijos" srautu po lapkričio 18-osios juodojo penktadienio. Ypač akivaizdūs "pranešimai", gimę totalitarinės imperijos širdy - Maskvoje. Vėl

5.9. Gyvenamosios vietovės gatvių pavadinimai: užduoties lapas

1. Kuri miesto (gyvenvietės) gatvė yra centrinė? Kaip ji pavadinta?

---

2. Kurios kitos miesto (gyvenvietės) gatvės yra seniausios? Kaip jos pavadintos?

---

3. Kaip centrinė ir kitos seniausios gatvės buvo vadinamos anksčiau (sovietmečio pradžioje, sovietmečio pabaigoje, Nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu)?

---

4. Kuo galima paaiškinti, kad gatvės būdavo pervadinamos?

---

5. Kurios dabartinės gatvės yra pavadintos iš šios vietovės ar regiono kilusių žmonių vardais? Kuo žmonės yra nusipelnę?

---

6. Kokie yra kitų gatvių pavadinimai ir kodėl joms galėjo būti suteikti tokie pavadinimai?

Birželio 23-osios g.

KESTUČIO g.

TRENIOTOS g.

S. DAUKANTO a.

MIESTO SIENOS g.

BARBOROS RADVILAITĖS g.

D. POŠKOS g.

Paryžiaus Komunos gatvė

10

LIEJYKLOS g.

20 šaltinis. Gatvių pavadinimų lentelės

Parengta pagal: Šetkus B. *Gyvenamosios vietovės istorija: žmonės, įvykiai, paminklai*. V.: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2008, p.18–19.